

Rachelle danst in met zus en vriendinnen op Jenaplanschool De Verrekijker Foto Joyce van Belkom

►►► Ik vind het dan ook erg jammer dat we geen allochtone leerlingen hebben. Niet alle Jenaplanscholen voeren die gedachte zo rigoureuus door als wij, maar toch zullen ze minder snel leerlingen verwijzen naar het speciaal onderwijs.”

Om nog een andere reden is het waarschijnlijk niet toevallig dat juist een Jenaplanschool inclusief onderwijs biedt: in het Jenaplanonderwijs wordt maar beperkt klassikaal lesgegeven. Er wordt gewerkt met individuele leerroutes en er is veel instructie in kleine groepjes, wat het eenvoudiger maakt om ‘onderwijs op maat’ te geven. Scholen die de richting van inclusief onderwijs willen inslaan, zullen de ‘klassikale setting’ moeten opgeven, zegt Aaldert Goverts. „Je moet niet alles willen controleren als docent. Kinderen leren ook heel veel uit zichzelf.”

Waarom de inclusieve basisscholen in Nederland op een hand te tellen zijn? Goverts weet het niet. „Er is belangstelling genoeg. Ik word vaak gevraagd voor lezingen, en elk jaar krijg ik vijf tot tien keer bezoek van geïnteresseerde onderwijsmensen. De reactie is altijd: ‘Oké, het kan dus!’ Maar daar blijft het bij. Terwijl inclusief onderwijs zo goed is voor de integratie en de acceptatie van mensen met een beperking. Als je samen op school zit, accepteer je elkaar later in de maatschappij ook. We denken dat we het goed geregeld hebben met zijn allen, dat we kinderen met speciale behoeften de beste zorg geven, maar in feite stop je mensen weg.”

„Scholen zijn vaak bang dat de financiële middelen niet toereikend zijn, maar er is geld genoeg. Je moet er alleen creatief mee omgaan. Zo gebruiken wij, indien nodig en in overleg met de ouders, het persoonsgebonden budget van de leerling voor ‘extra handen in de klas’, of om iemand te kunnen inhuren die op afroep naar school komt om een luier te verschonen. Onlangs heb ik een Regionaal Expertise Centrum zo ver gekregen dat gelden die bedoeld zijn voor de begeleiding van leerkrachten rechtstreeks naar onze school gaan. Wij hebben die begeleiding niet meer nodig omdat ons hele team intussen al gespecialiseerd is. Het gaat om 20.000 euro per jaar. Daar kunnen wij weer een extra onderwijsassistent voor aannemen. Zo probeer ik te spelen met de budgetten. Nu werken bij ons drie *special teachers* – leerkrachten die gespecialiseerd zijn in kinderen met leerproblemen – en vier onderwijsassistenten. Een orthopedagoog kunnen we inschakelen via de Onderwijsbegeleidingsdienst. Als ik daarbuiten hulp nodig heb, vraag ik die gewoon. Soms bel ik een school voor speciaal basisonderwijs voor advies over een bepaalde leerling. Die scholen zijn sceptisch over hoe wij het hier doen, maar ze zijn wel hulpvaardig. Eén keer kwam er onverwachts een rekening, maar dat regel ik dan wel weer met mijn bestuur.”

Het komt voor dat de Verrekijker een kind met een handicap of stoornis moet weigeren, vertelt Goverts. „Een half jaar geleden nog: een jongetje met Gilles de la Tourette. In de klas waar hij zou moeten komen, zaten al drie rugzakkinderen, een vierde erbij zou een te zware belasting zijn geweest voor de groep. We hebben er een maand over gedaan om alle mogelijkheden te onderzoeken, maar hebben uiteindelijk ‘nee’ moeten zeggen.”

„Als een kind hier eenmaal zit, halen we alles uit de kast om het te houden, hoe moeilijk dat soms ook is. Mijn eigen kinderen hebben hier op school gezeten, en mijn ene zoon kwam een keer thuis onder de blauwe plekken. Dat had Marvin gedaan. Marvin kwam van een andere school en heeft twee jaar lang om zich heen ge-

slagen. We hebben veel moeite moeten doen om begrip te kweken bij de andere ouders. Die waren het op een gegeven moment helemaal zat. Twee jaar lang heeft de school staan trillen, maar toen had die jongen rust in zijn lijf, en heeft hij kunnen ervaren hoe het is om samen te werken, om te voetballen zonder conflicten. Als een rustig ventje is hij hier weggegaan.”

De groei van het speciaal onderwijs en de slechte kwaliteit ervan – de helft van de scholen voor speciaal onderwijs presteert volgens de Onderwijsinspectie zwak tot zeer zwak – baart de overheid zorgen. Bovendien staan veel kinderen met een handicap of stoornis (vorig jaar 4.800) op een wachtlijst voor een speciale school. Een klein deel zit noodgedwongen thuis. Dit alles heeft geleid tot het besluit om alle scholen vanaf 2011 een ‘zorgplicht’ op te leggen, ook wel ‘Passend Onderwijs’ genoemd. Dat betekent dat de school de verplichting heeft om voor elk kind dat er is aangemeld ‘passend onderwijs’ te vinden: onderwijs dat aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van het kind. Binnen of buiten de eigen muren. Of deze beleidswijziging een doekje voor het bloeden is (of zelfs een platte bezuinigingsmaatregel), of dat daadwerkelijk meer zorgleerlingen passend onderwijs zullen krijgen, is nog onduidelijk. In theorie is de zorgplicht goed nieuws voor inclusionisten, want scholen kunnen leerlingen niet zonder meer de deur wijzen. Maar Peter de Vries van CPS is sceptisch. „Passend Onderwijs mag vooral niet verward worden met inclusief onderwijs, hoor je zeggen in beleidskringen. Toch zijn de onderwijsbonden nu al bang voor verhoging van de werkdruk van leerkrachten. De *mind set* zal moeten veranderen, wil inclusief onderwijs ooit van de grond komen in Nederland.” De Vries’ collega Hessel de Boer is optimistischer. „De scholing van docenten in het regulier onderwijs, cruciaal voor meer inclusie, is een van de pijlers van de nieuwe regeling.”

Aaldert Goverts van de Verrekijker hoopt dat met de zorgplicht een ‘eerste stapje’ wordt gezet. „Het is een plaagstootje richting het klassikale onderwijs, want je zult moeten kijken naar het individuele kind. Maar het is mij allemaal veel te voorzichtig. Je laat een kind door de voordeur binnen, maar je mag hetzelfde kind vervolgens via de achterdeur gewoon parkeren op een andere school.”

De ouders van Aimée Kraak zijn door hun ervaringen cynisch geworden. Het motto van Passend Onderwijs is ‘het kind centraal’. Juist die slogan staat voor hen symbool voor de onmacht van het onderwijs. „Zodra een school of een zorginstantie zegt dat het kind bij hen centraal staat, moeten alle alarmbellen gaan rinkelen. Want dan weet je dat ze eigenlijk bedoelen dat het apparaat centraal staat”, zegt Michiel Kraak. Hij en zijn vrouw Florence hebben nog geen idee naar wat voor school voor voortgezet onderwijs Aimée zou moeten. Ze hopen nog altijd een reguliere school te vinden waar ze welkom is. Florence Kraak: „Bij mij op de basisschool zat een jongen die helemaal niet kon meekomen. Hij moest naar de lom-school. Uiteindelijk heeft hij rechten gestudeerd en is priester geworden. Ik geloof in de kracht van ieder individu. Maar dan moet de omgeving er ook in geloven.” ◀

‘Het reguliere onderwijs kan slecht omgaan met wat afwijkt van het grijze gemiddelde’